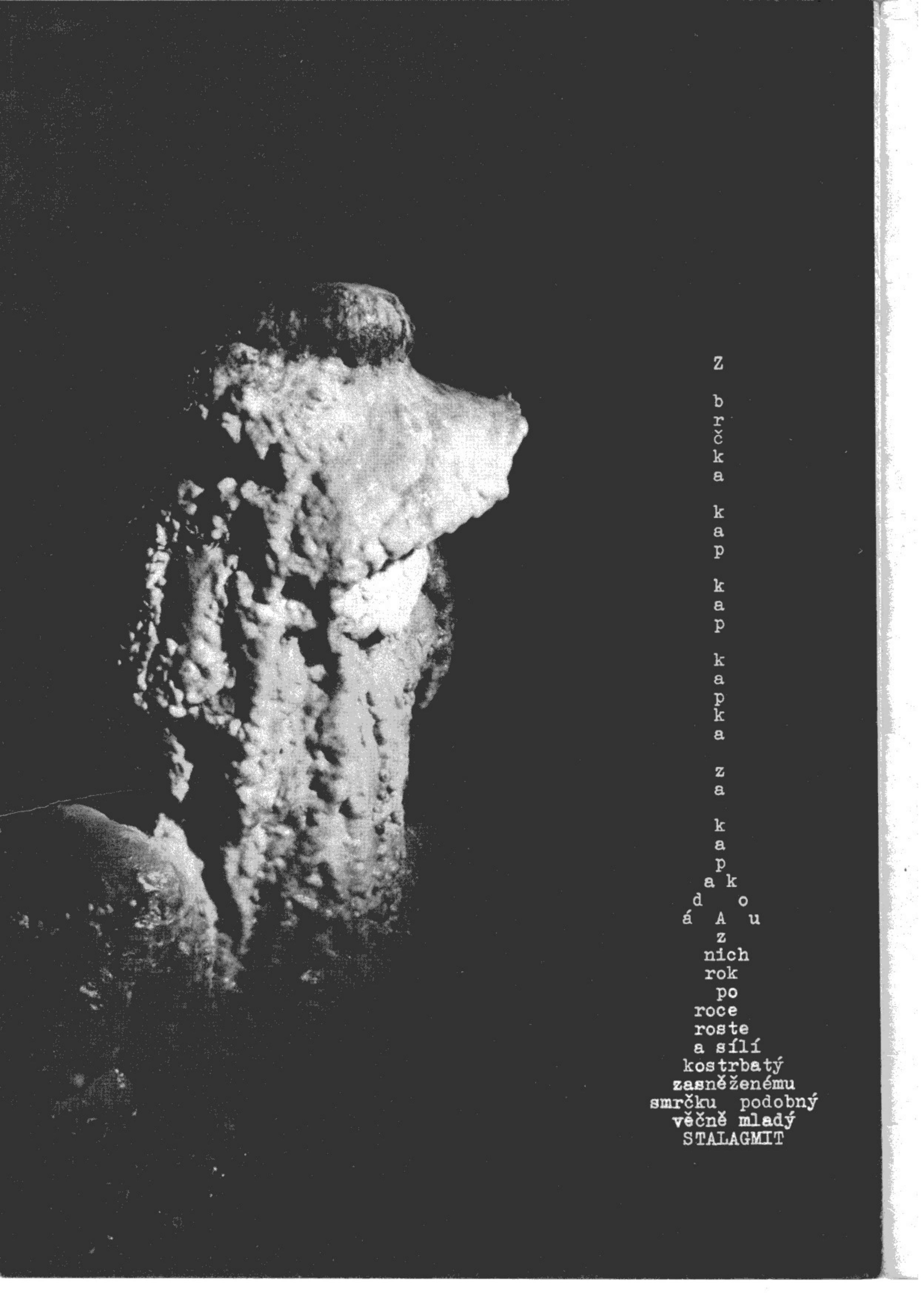

ZPRAVODAJ
UV ČESKÉ
SPELEOLOGICKÉ
SPOLEČNOSTI

Vstup

Z
b
r
č
k
a
k
a
p
k
a
p
k
a
p
k
a
z
a
k
a
p
a
k
d
o
á
A
u
z
nich
rok
po
roce
rostě
a sílí
kostrbatý
zasněženému
smrčku podobný
věčně mladý
STALAGMIT

ČSS A MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE 1984

Ustavení České speleologické společnosti bylo také přínosem pro systematické rozšiřování mezinárodní spolupráce. Bylo umožněno každoročně řadě členů i expedicím ZO ČSS vystavovat do nejrůznějších krasových území. Velkou zásluhu na konání expedicí - především do kapitalistických států - má ministerstvo kultury ČSR, jehož prostřednictvím se uskutečňují cesty členů ČSS i expedice CSS formou bezdevizové výměny.

Cesty členů ČSS na devizový příslib se konají již ojediněle např. do Jugoslávie.

V tomto článku vás seznámíme především s akcemi konanými prostřednictvím MK ČSR a evidovanými ČSS v rámci mezinárodní spolupráce.

EXPEDICE JEAN-BERNARD '84

Expedice se uskutečnila od 3.2. do 3.3.84 za účasti 9 členů ČSS. Cílem byla nejhlubší jeskyně na světě. Celkový průstup jeskyní od nejniže položeného vchodu B-21 až ke koncovému sifonu s prevýšením 1.358 m absolvovalo 6 účastníků expedice. Podrobnější informace jsme již otiskli ve Stalagmitu 1985/1 a věříme, že se k této akci ještě vrátíme.

MEZINÁRODNÍ SYMPOZIUM O APLIKOVANÉ KARSOLOGII

Ve dnech 29.5. až 7.6.1984 vykonal doc. dr. Vl. Panoš, CSc. cestu do Belgie a NSR, kde se z pověření Mezinárodní speleologické unie (UIS) zúčastnil jako viceprezident této organizace, Mezinárodního sympozia o aplikované karilogii.

Symposium organizačně oddělení pro geomorfologii a kvartérní geologii Univerzity v Liege ve spolupráci s geografickými pracovišti univerzit v Louvain, Namur a Kolíně n.R., pod záštitou UIS a valon. ministerstvem vodního hospodářství, životního prostředí a života na venkově.

Symposium se konalo na státním zámku Wégimont, asi 30 km západně od Liege. Účastníci zde byli jak ubytování, tak i stravování.

Zúčastnilo se ho 112 účastníků z Belgie, Španělska, Francie, Itálie, Rumunska, Svýcarska, NSR, Holandska, Rakouska, Jugoslávie, Polska, V. Británie a Kanady.

30.5. se večer uskutečnilo pro účastníky symposia slavnostní přijetí u M. Valmy Feauxe, valon. ministra vodního hospodářství a životního prostředí. Po jeho uvítacím projevu pozdravil doc. Panoš přítomné jménem UIS.

31.5. se konala exkurze, kdy jedna část účastníků navštívila turisticky přístupnou jeskyni Remouchamps a její okolí. Druhá skupina se zúčastnila exkurze zaměřené na genetické problémy místního krasového území, datovací metody, hydrochemii a znečištění podzemních vod spolu s ukázkami výzkumných a ochranářských metod.

Večer byl věnován slavnostnímu zahájení symposia a po večeři byl uspořádán kytarový koncert.

1.6. probíhalo pracovní jednání symposia ve dvou sekci - v sekci hydrogeologické a v sekci pro geofyzikální metody. Bylo předneseno celkem 20 referátů vysoké odborné úrovni. Doc. Panoš předsedal při dopoledním jednání sekce hydrogeologické.

Večer se konalo zasedání učesníků předsednictva UIS, na kterém byla projednána správa dr. H. Trimmala, generálního sekretáře UIS, o stavu příprav 9. mezinárodního speleologického kongresu 1986 ve Španělsku. Bylo přijato rozhodnutí o přeložení kongresu na září 1986 do Barcelony. Příští zasedání předsednictva UIS se uskuteční v dubnu 1985 ve Francii a bude mimo veškeré agendy UIS projednávat též kandidatury na členství v orgánech UIS.

2.6. pokračovalo pracovní jednání symposia v sekci aplikované problémy krasových území, krasová dynamika a měření hodnot krasové eroze. Bylo předneseno 24 referátů a 3 referáty mimořádné o využití radicizotopů v krasové hydrogeologii a speleochronologii s ukázkami přístrojové detekční techniky. Doc. Panoš přednesl referát "Karst Land Use Mapping in Cuba" a prezentoval modelový list Mapy využití krasu Kuby 1:250 000, který vzbudil značnou pozornost především u zástupců z Kanady.

Večer se konalo zasedání Komise UIS pro denudaci krasu a Komise pro světový atlas krasu. Komise pro denudaci krasu posoudila program PIGEK a navrhla jeho zařazení do oficiálních vědeckých programů UNESCO. Dále se usnesla vypracovat do r. 1986 návrh vědeckovýzkumného programu ochranných metod krasových vod proti znečištění. Komise pro atlas posoudila listy krasu na Spicberkách a krasu na řece Nahanni River (NWT, Kanada) a doporučila je k publikování v časopise Zeitschrift f. Geomorphologie (NSR). Příští zasedání komisí se uskuteční v rámci 9. mezinárodního kongresu 1986 ve Španělsku.

3.6. se konala závěrečná exkurze do krasové oblasti Rochefort v okolí Dinantu s ukázkami znečištění ponorných krasových vod zemědělskou výrobou a rekreasí. V odpoledních hodinách byly navštívěny lokality s relikty fosilních zvětralinových pokryvů na devonských vápencích. Tyto zvětraliny studují vědecké týmy vedené prof. Ehem (Univerzita v Liege) a prof. Pfeffrem (Univerzita v Kolíně n.R.).

Po závěrečné večeři byla uspořádána pro zájemce diskuze o těchto pokryvech fosilního krasu. Tyto pokryvy se silně podobají rudickým vrstvám z Moravského krasu.

4.6. - 5.6. se uskutečnila exkurze do krasových oblastí v pohraničním území v belgické a západoněmecké části Arden a v Poryní (okolí Kolína n.R.). Na programu byla návštěva několika turistických i nezpřístupněných jeskyní, ukázky znečištění krasových podzemních vod a ohrožení přírodního prostředí krasu antropogenními vlivy (zejména zemědělství). Dále návštěva několika lokalit terciérního popř. mesozoického fosilního krasu. Úroveň exkurze byla velmi vysoká.

Symposium bylo velmi dobře připraveno a práce čs. odborníků na něm velmi kladně hodnoceny.

GROTAN '84

Ve dnech 29.6. až 15.7.84 uskutečnila ZO ČSS 7-01 Orcus, studijní expedici do pseudokrasových jeskyní středního Švédska.

Účastníci se seznámili s pseudokrasovými jeskyněmi středního Švédska a se švédskými kolegy konzultovali vznik a vývoj pseudokrasových jeskyní ve Švédsku a prováděli srovnávání s výsledky svých výzkumů pseudokrasových forem v Moravsko-Slezských Beskydech. Diskutovali o problematice obecné geneze a významu pseudokrasových jevů i možnosti praktického využití pro národní hospodářství.

Přednášky o pseudokrasu ČSR, o svých zahraničních expedicích a o problematice chiropteroologie. Průběžně pořizovali fotodokumentaci, prováděli výměnu literatury a pozvali švédské speleology na r. 1986 k návštěvě pseudokrasu v ČSSR.

Mimo jiné byl navštíven systém Bodagrotorna, nacházející se JV od městečka Iggesund při pobřeží Baltského moře. Jedná se o pseudokrasový jeskynní systém o celkové délce 2.896 metrů, který je vytvořen v žulách a jednotlivé partie jsou v několika horizontech. Systém má několik vstupů průlezových a na řadě míst komunikuje s povrchem neprůlezovými puškinami. Vznik jeskyně souvisí s neotektonickými procesy a postglaciálním působením na obnažený žu-

lový masiv, který byl rozbit a rozlámán na četné žulové bloky a balvany, mezi nimiž vznikla síť podzemních dutin. Jedná se o nejrozlehlejší pseudokrasový systém na světě.

Během této studijní expedice navštívili členové ZO ČSS 7-01 Orcus řadu dalších zajímavých jeskyní, vytvořených např. v gabru, labradoritech a metamorfovaných sedimentech (rulách).

EXPEDICE BALKÁN '84

Ve dnech 29.6. - 21.7.84 uspořádala ZO ČSS 7-08 Sovinec se sídlem v Uničově expedici do jeskyní na Balkánu. Akce se zúčastnilo celkem 7 osob, které cestovaly Skodou GLS a Dacii 1301. Cesta vedla do Jugoslávie, Bulharska a Rumunska.

Cílem speleologického výzkumu v Jugoslávii se stává pohoří Zlatibor u města Titova Užice s krasovou oblastí Sirogojno, kde se nachází jeskyně Stokiča. Při činnosti bylo navázáno na výsledky z roku 1983. Podařilo se proniknout za sintrové okno nacházející se v chodbě sintrové kaskády. Byla překonána vodní chodba, která se uzavírala v neprůlezny bahenní sifon. Naše objevené části byly zmapovány. Podařil se průnik povrchovým ponorem nalézajícím se 1 km od j. Stokiča. Byl překonán 7 m vodopád a dosaženo meandrovité chodby vedoucí směrem k j. Stokiča. Bylo proniknuto do meandrů v j. Stokiča, navazujících na povrchový ponor, dělící sifon mezi jeskyní a povrchovým ponorem však nebyl překonán i když se jedná pouze o několik metrů. Byla též zdolána 65 m hluboká propast nad j. Stokiča. Veškeré dosažené prostory byly zdokumentovány (mapování a fotodokumentace).

Při exkurzi do pohoří Beljavica ve východním Srbsku byla navštívěna zpřístupněná Rýsavská jeskyně.

V Bulharsku byla navštívěna oblast Staré planiny, kde v západní části byla uskutečněna exkurze do okolí obcí Beli Izvor a Bistrec. Byly navštívěny jeskyně Ledenika a Zmejeva dubla. V severní části byla cílem exkurze obec Dimovo a jeskyně Magura známá svými historickými kresbami na stěnách jeskyně.

V jižní části Rumunska asi 30 km od města Tigrul Jiu v úpatí pohoří Poriugului u obce Bair de Fier se nalézá krasový kanon s několika jeskyněmi, který byl navštíven účastníky expedice. Navštívili nejznámější jeskyni, asi 3,5 km dlouhou j. Muieribor s překrásnou krápníkovou výzdobou. Dále j. Sedului s překrásnou modelací stěn a j. Carbului, nalézající se ve vrcholových partiích kanonu nad říčkou Galbermel.

POPOVO POLJE '84

Expedice se zúčastnili tři členové ZO ČSS 6-11 Královopolská (Dr.J.Himmel, Dr.Z.Himmelová a R.Himmelová) v rámci své dovolené v Jugoslávii od 28.7. do 11.8.84, přičemž vlastní pobyt na Popovu polji proběhl ve dnech 8.-10.8.84. Jednalo se o pokračování prací z předešlé akce na Popovu polji v r.82. Práce jsou koncipovány jako revize sběru zoologických materiálů prof. K. Absoloma, který zde působil v r. 1912. Je předpokladem, že v materiálech z této jeskyně by mohly být objeveny ještě nové druhy živočichů, obzvláště ze skupiny Colembola (Apterygota). Jeskyně v této části Jugoslávie jsou velmi bohaté na zvířenu a jsou v nich praví troglobionti.

V oblasti Popova polje byla nejdříve navštívěna střední část Popova polje kolem obce Zavala a to jeskyně Bělušica pečina, Orlica, Baba pečina a výšková bezjmenná jeskyně cca 500 m za Vjetrenicí směrem na Dubrovník. Byla hledána j. Vjetrenica, ale na nepravém místě. Později se ukázalo, že se jedná o dvě jeskyně, z nichž jedna je až v bradlu horního skalního véce v levém svahu údolí od Slana před Zavalou. Nebyly však navštívěny.

V j. Baba pečina byl sbírána zoologický materiál suchozemská Isopoda (Malacostraca), Molluska a shnilé dřevo pro vytěžení skupiny Colembola. Délka hlavní chodby je asi 150 m.

Dále byly navštívěny j. Bělušica, Orlica a další. Z jeskyně Orlica byla sebrána jedna jeskynní kobyl-

ka, kterých zde bylo hojně. Cílem bylo její užití jako ukázkový materiál a použití pro film. V teple na povrchu však během 2,5 hod. uhynula.

Jako druhé centrum Absolonových prací v oblasti Popova polje je obec Grepci, která byla navštívěna, ale pro špatný přístup k obci, zhoršení počasí a nedostatek času se nepodařilo navštívit jeskyně jako např. Kali pečinu, objevenou 4.8.1912 prof. K. Absolonom. Účastníkům expedice se podařilo okopírovat všechny jeskynní plány j. Vjetrenice.

ITÁLIE '84

Ve dnech 10.8. - 2.9.84 se uskutečnila expedice členů ZO ČSS 1-05 do krasových oblastí Itálie. Akce se zúčastnilo 16 členů ČSS. Celá akce byla podniknuta na pozvání italských amatérských organizací a k jejím cílům patřilo i uskutečnit sestup do některé z nejhlubších propastí Itálie.

Účastníci expedice uskutečnili exkurzi do vulkanických oblastí v okolí Napoli, exkurzi na Capri, působili v Apuanských Alpách a Dolomitech. Byl uskutečněn úspěšný přístup propasti Antro dell'Orchia, byly získány četné vzorky z navštívených lokalit. Některí účastníci se seznámili s výrobou speciální speleologické výstroje v dílně B. Schneidera.

EXKURZE NDR '84

Čtyři členové ZO ČSS 7-08 Sovinec navštívili ve dnech 15.8. - 20.8.84 Durynskou pánev ležící jižně od pohoří Harz. Byly navštíveny lokality jako např. 6 km od města Plauen ležící jeskyně Drachenhöhle (Dračí jeskyně), objevená 14.3.1928 při těžbě. Dále jihozápadně od města Saalfeldu se nalézající starý důl, ve kterém byla ukončena těžba již před 300 lety. Vytvořila se zde pestrobarevná sintrová výzdoba a nejkrásnější části štoly se nazývají Pohádkové domy. Na sever od Durynského lesa leží městečko Friedrichroda v jehož blízkosti se nalézá jeskyně Marienglashöhle (Mariina skleněná jeskyně), zpřístupněná veřejnosti v r. 1968. Také zde předcházel důlní činnost ukončená v r. 1903. Těžil se zde sádrovec. K hlavní atrakci této jeskyně patří kryštalová chodba s krystaly až 20 cm dlouhými.

EXPEDICE "LAGANAKI '84"

V době od 26.8. do 26.9.84 uskutečnila ZO ČSS 7-01 Orcus Bohumín expedici do SSSR, které se zúčastnilo 6 členů. Expedice měla původně působit na hřebenu Laganaki na Západním Kavkaze ve spolupráci se Simferopolským speleologickým klubem a věnovat se komplexnímu výzkumu hřebenu a jeho krasových jevů. Sovětské orgány na základě nové vyhlášky o pohybu cizinců v SSSR i přes veškerou snahu spolupracující krymské speleologické organizace činnost čs. expedice na Kavkaze zamítly. Proto byl připraven náhradní program výpravy - speleologický průzkum na hřebenu Karabi v Krymských horách.

Celá výprava byla narušena těžkou autochavárií, při které byl jeden z účastníků zraněn a zcela zničeno jedno z vozidel (Gaz M 461).

K výsledkům expedice patří objevení 5 propasti v hloubkách od 10 do 71 m, dále prohloubení již známých propastí o 8 a o 20 m, prozkoumání oken neznámých partií u 8 jeskyní včetně zaměření a popisu, provedení fotodokumentace všech významných lokalit na platu Karabi, zmapování nově objevených partií propasti Monastyr. Dále povrchový výzkum a otvírkové práce na velikém okruhu střední části platu, kdy byla prozkoumána plecha 30 km.

EXPEDICE R 3 - '84 OLTET

ZO ČSS 6-09 ve dnech 7. - 16.9.84 uspořádala již 3. speleopotařskou expedici do krasových oblastí Rumunska. Původní záměr pokračovat v průzkumech v oblasti Banátu, byl tři dny před odjezdem změněn spolupracující organizaci v RSR. Jako náhradní terén byl určen Oltet. Ačkoliv Oltet nepatří k hlavním krasovým oblastem Rumunska, poskytl dostatečný prostor pro činnost expedice, které se zúčastnile

11 členů ZO ČSS 6-09 (6 speleopotápěčů a 5 členů podpůrného týmu).

Hlavním cílem bylo pokračovat ve speleopotápěčských průzkumech zaměřených na průnik nových sifonů. Současně však provádět i praktické ověřování některých nových částí potápěcké výstroje (rozebiratelný potápěcký přístroj 2 x 12 litrů a miniaturní bateriové vodotěsné svítily). Na základně byla ověřována bateriová zářivková svítilna a nový typ horolezeckého stanu, který vyrábila Avie Brno.

Expedice splnila stanovené úkoly. Podařilo se překonat důležitý sifon v jeskyni Polovragi a přispět tak k prodloužení jeskyně o 400 m. Rovněž výsledky z jeskyně Pastravaria pomohly místním obyvatelům. Také ověřovací zkoušky výstroje byly úspěšné a získané poznatky pomohou v dalším vývoji výstroje a techniky průzkumu jeskyní.

EXPEDICE HOHGANT '84

Expedici uspořádali členové ZO ČSS 6-03 ve spolupráci se švýcarskou speleologickou organizací SGH Bern. Zúčastnilo se celkem 6 členů ČSS (5 členů ze ZO ČSS 6-03 a 1 člen ze ZO ČSS 6-19).

Hlavní náplní bylo seznámení s problematikou krasového území v regionu Hohgant, kde se nachází několik složitých a hlubokých jeskynních systémů. Bylo podniknuto několik pracovních a speleoalpinistických sestupů do propasti v uvedeném regionu, konkrétně do propasti Fitzlisshacht, Bärenschacht (donedávna nejhlubší propasti ve Švýcarsku), Faustloch, Gemmerschacht, K - 2 a vodní jeskyně St. Beatushöhle. Zajímavou součástí akce byla aktívni účast na dvoudenním cvičení švýcarské jeskynářské záchranné služby (SPELEO SECOURS). První den byl věnován záchrannářské technice a povrchovému nácviku na skalních stěnách, druhý den proběhlo cvičné vyprostování zraněného z propasti.

Účastníci expedice se zapojili do několika speleologických exkurzí a pracovních akcí na povrchu. V následujících dnech byli hosty speleologické organizace AGS Regensdorf, kteří pro ně připravili exkurzi do jednoho z největších jeskynních systémů na světě - přes 150 km dlouhé jeskyně Höllloch. V této oblasti byly uskutečněny ještě další akce v typických lokalitách alpského velehoráckého krasu, např. j. Lachenstock a velmi zajímavá propast Gumen-schacht.

Plánované akce v pohoří Jura se pro nepříznivé počasí neuskutečnily a jako nahoda se konala exkurze do hor kantonu Ticino a Wallis, kde bylo vystoupeno na vrchol Breithornu (4.162 m n.m.). Tím byl program akce (8.9. - 4.10.84) ukončen.

VORARLBERG 1984

Ve dnech 1.10. - 12.10.84 se uskutečnila exkurze 10 členů ZO ČSS 7-09 Estavela Olomouc po krasových územích Rakouska. Posláním exkurze bylo mimo seznámení s jeskyněmi, též nashromáždění dostupné mapové dokumentace jednotlivých lokalit a pořízení fotodokumentace. Celá akce se uskutečnila na pozvání Dr. W. Kriega, ředitele muzea v Dornbirnu.

Účastníci exkurze navštívili dne 1.10. Institut pro výzkum jeskyní (Hohlenkundliches Institut), kde se seznámili se systémem evidence a dokumentace krasových oblastí a jeskyní v Rakousku.

2.10. po přesunu do Semriachu, kde si prohlédli jeskyni Semriacher - Lorgrotte. Vstup do jeskyně je velkým portálem na dně asi 50 m hluboké propasti. Jedná se o vodní jeskyni, kterou protéká Lurský potok, dlouhou asi 5 km. K místním pozoruhodnostem patří jedna z největších jeskynních prostor ve střední Evropě - Velký dom. Má rozměry 100 x 120 x 40 m.

3.10. následuje exkurze z Pegau druhým vchodem do druhé části jeskyně Lurgrotte. Obě části jeskyně jsou propojeny průchodem vybudovaným s velkými obtížemi a v roce 1976 zničeným katastrofální povodní. Ještě téhož dne byl proveden přesun do Dachstein-hohlen a v 19,0 hod. nastoupili účastníci exkurze v doprovodu dr. Kriega na prohlídku návštěvního okruhu Mamutich jeskyní, které představují systém dlouhý 32 km. Největší prostorou této vodní jeskyně s obrovskými domy je Půlnoční dom, dlouhý přes 200 m.

4.10. - ráno je věnováno návštěvě muzea Mamutich jeskyní, zachycujících průzkum jeskyně od jejího objevu H. Bockem v r. 1909 do současnosti. Odpoledne následuje prohlídka EISHÖHLE - největší ledové jeskyně v Evropě. Je získána mapa jeskyně i pořízena bohatá fotodokumentace. Den je zakončen večerní sedmihodinovou exkurzí do turisticky nepřístupných částí Mamutich jeskyní, spojené s pořízením fotodokumentace.

5. a 6.10. je věnováno cestování a odstraňování peruchy auta. Všechni se přesouvají do Innsbrucku.

7.10. navečer se uskuteční návštěva muzea v Dornbirnu. Poté se účastníci exkurze ubytovávají a po další dny jako hosté místní amatérské speleologické skupiny navštěvují jeskyně v oblasti Vorarlbergu.

BELGIE - FRANCIE '84

Ve dnech 26.10. - 4.11.84 vykonal Dr.D.Havlíček, CSc., v doprovodu své ženy, jako náhradník UV ČSS pověřený koordinací zahraniční spolupráce, cestu do Belgie a Francie. Při návštěvě Belgie, na pozvání tajemníka Vlámské speleologické federace, D.Wellense, se zúčastnil shromáždění členů federace, na kterém přednesl přednášku "Kras a speleologie v ČSSR" a "Krasové oblasti Gruzie". Rovněž se zde seznámil s výsledky prací federace na Javě a Sulawesi. Jeden den pobytu byl věnován exkurzi do krasových oblastí v podhůří Arden.

Ve Francii byl přijat předsedou Francouzské speleologické federace G. Duclauxem a generálním tajemníkem FFS J.Sauterau de Chaffe a společně telefonicky projednali s M. Douatem, předsedou ARSIPu (Mezinárodní společnost pro speleologický výzkum v oblasti Pierre St. Martin) organizační otázky týkající se realizace expedice CSS do oblasti Pierre St. Martin v roce 1985.

Po zbytek pobytu byli hosty Spéléo-clubu de Lutèce, se kterým udržuje ZO ČSS 1-06 velmi dobré styky. Při té příležitosti byla podniknuta exkurze do pařížského historického podzemí.

PŘIJETÍ ZAHRANIČNÍCH SPELEOLOGŮ V ČSSR:

Ve dnech 11.4. až 29.4.84 navštívili na pozvání ZO ČSS 6-03 Cerberus speleologové z Arbeitsgemeinschaft für in Niedersachsen z NSR. Celkem 5 osob mělo možnost se seznámit s četnými kulturními památkami, zajímavými jeskyněmi Moravského krasu, Demänovské doliny a dalšími významnými jeskyněmi na Slovensku.

Druhá skupina speleologů z NSR, kterou přijala ZO ČSS 6-03 byla šestičlenná a její účastníci pobývali v ČSSR od 26.5. do 3.6.84. Celý program byl zaměřen na poznávání jeskyní Moravského krasu.

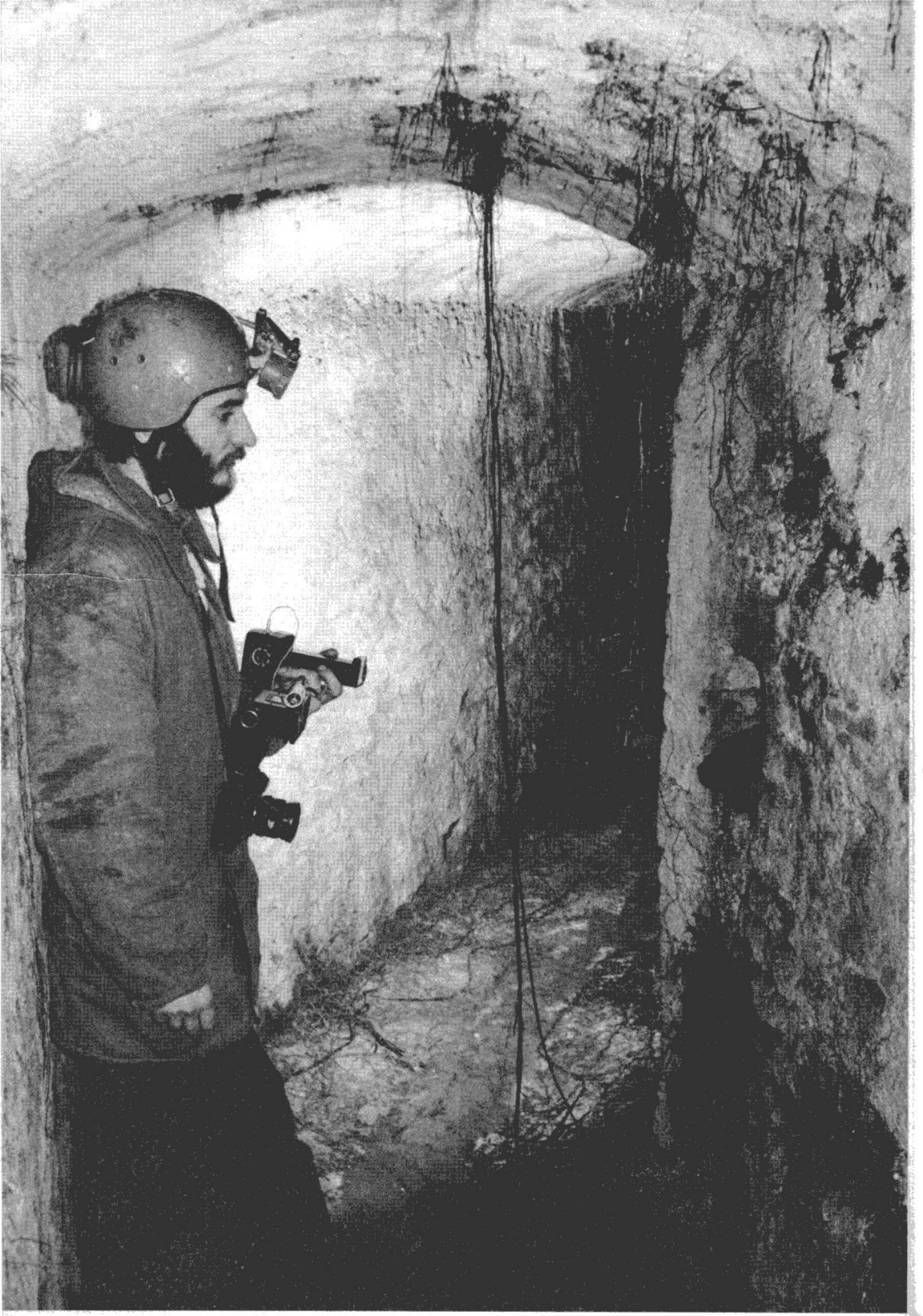
Z Francie na pozvání ZO ČSS 1-06 Speleologický klub Praha, přicestovala skupina 7 členů z Spéléo-clubu Lutèce FFS (část na 14 dní, část na 21 dní). Mimo návštěvy Prahy a Českého krasu zavítali do Krkonoš, na Sumavu, do Moravského krasu, Demänovské doliny, řady zpřístupněných i nepřístupných jeskyní a turistických oblastí.

ZO ČSS 7-01 Orcus Bohumín ve dnech 29.8. - 7.9. 84 přijal skupinu 9 speleologů z NSR z Abt. fur Karst- und Hohlenkunde Naturhistorische Gesellschaft z Norimberka. Jejich hosté navštívili lokality ZO ČSS 7-01, pseudokrasové jevy v okolí Broumová a jeskyně Moravského krasu, kde mimo zpřístupněných jeskyní navštívili též pracoviště ZO ČSS 6-15 a ZO ČSS 6-19.

Ve dnech 27.10. - 3.11.84 na pozvání ZO ČSS 6-09 Labyrinth dleli v Moravském krasu 4 speleologové z Laichingenu v NSR.

V roce 1984 přijala ještě skupinu italských speleologů ZO ČSS 1-05, která však dosud nedodala zprávu.

Podle materiálů z archivu ČSS k mezinárodní spolupráci zpracoval Vl.Vojíř

PODZEMNÍ PRAHA

Pražané ani netuší co různých podzemních prostor se skrývá pod jejich městem. Ať jsou to stará sklepení, nebo různé chodby, štoly ve kterých se těžilo uhlí, či dobýval písek. Vyšehradské kaseraty, chodby a prostory ve starém pražském opevnění. V různých dohodách kanalizované pražské potoky, staré kanalizační stoky, zbytky podzemního mlýna na kanalizované Brusnici. Nebo záhadné sklepení poblíž domu "Na vyšince". To vše je podzemní Praha.

Speleologický klub Praha, ZO ČSS 1-06, se v průběhu svých 22 let existence věnoval průzkumu podzemní Prahy poměrně často. Nebylo to pouze vyhledávání podzemních prostor na základě údajů publikovaných v r. 1921 K. Kuklou. V některých případech vedlo k průzkumu podzemních prostor třeba přání některé organizace. Tak tomu bylo především při průzkumu starých štol na Petříně.

První štola, kterou zde členové klubu zkoumali, byla štola XVI. v Kinského zahradě. Bylo to na žádost podniku Pražská kanalizace a vodní toku a Stavební geologie Praha. Našim úkolem bylo prosetřit existenci podzemních prostor v bezprostředním sousedství kanalizace pod strahovskými kolejemi, nebot došlo k narušení spojné komory na kanalizačním tělese. Lidsky řečeno, kanalizační stoka pukla a část poklesla do neznámé prostory. Kanalizační vody se tak dostávaly do kašny Na hřebenkách. Stolu jsme odkryli jako součást revize přívodních cest do uvedené kašny. Provedli jsme její zaměření v délce 74 metrů k závalu. Později v této štole (viz. celková situace) prováděl průzkum podnik Geoindustria. Stola byla zkrácena ve své vstupní části a opatřena litinovým uzavíratelným dešťuvzdorným poklopem, který se od té doby nepodařilo uvolnit.

V roce 1983 v zimě se členové klubu opět vrátili na Petřín, aby provedli rozsáhlý geologický a technický průzkum štol v celé oblasti, spojený s dokumentací současného stavu, podchycením důlních pramenů a jejich sledováním. Práce probíhaly především roku 1984 a budou pokračovat až do r. 1986 s rozšířením zájmového území až k Motolské nemocnici.

Na Petříně se setkáváme celkem s 1.668 metry štol. Z toho již je zdokumentováno členy klubu 1.556 metrů (zbývajících 112 metrů bude dokumentováno okamžitě poté co organizace, která je má ve správě umožní do nich přístup).

Dále se setkáváme v areálu Památníku národního písemnictví (zde průzkumné práce prováděla v r. 1980 ZO ČSS 1-04 a výsledky zpracovali J. Hromas a P. Nosek) s 300 metry kanalizačních štol, které představují současnou kanalizační síť vybudovanou v r. 1906. S krátkou historickou "starou odpadní štolou" odkrytou členy ZO ČSS 1-04. Jsou zde ještě tři historické sklepy ve skalním masivu

- Mléčný sklep, vinný sklep "Pecko" a Letní sklep. Jejich vznik není určen, ale jsou již v roce 1781 popisovány v současném rozsahu.

Na území areálu Památníku národního písemnictví se má nalézat též štola Šancovní. Její polohu se však nepodařilo zjistit.

Do jižní opěrné zdi Lohelovské zahrady byl situován vchod do štoly I. - Lohelovské, dlouhé 103 metrů. Rozvětvená soustava chodeb byla vyražena v historické době ve zvodnělém pásmu rozhraní pískovcové a jílovcové jako jímací vodní štola. Starou vodovodní štolou je i štola II. - Grotová, dlouhá 32 metrů. Nejdélsí i dosti členitou je štola III. - Velká zahradní, dlouhá 365 metrů. Zhruba čtvrtina délky štoly byla vyražena do roku 1781 (letopočet ve stěně), dále ražba pokračovala r. 1848 a nejmladší údaj je z r. 1937. Stola je místy vyzděna cihlami, ale v převážné části stěny i klenbu tvoří pískovec, místy 20 - 70 cm vystupuje v bocích z počvy jílovec. Stola byla vyražena jako jímací vodovodní štola, ze které je voda odváděna, stejně jako ze štol I. a II. do vodojemu nemocnice Pod Petřínem. Také štola IV., ležící v Lobkovické zahradě byla určena jako jímací štola a je napojena stejně jako 75 metrů dlouhá vodovodní štola V. do vodojemu nemocnice. Vchod do štoly VI. není znám a štola se údajně nalézá na území zahrady velyvyslaneství NSR. Také štola VII., ležící nad vyhlídkovou cestou severně od pomníku J. Vrchlického, je starou jímací štolou s odvodem vody do systému severního odvodnění do vodojemu nemocnice.

Štola IX. - Vodní leží těsně při tělese lanové dráhy na Petřín a vstupní část tvoří sklepní prostora dlouhé 12 metrů, ze které 14,5 metrů pokračuje štola západním směrem. Celková průměrná výdatnost štoly v r. 1984 byla 0,58 litrů/sec. a voda je odváděna do systému odvodnění Nebozízku, na který je napojena i štola X. - Schustova štola a štola XX. - Vodní galérie.

Schustova štola byla starou průzkumnou štolou na těžbu uhlí. Byla ražena ve 40. letech minulého století a dle starých plánů údajně končila až za Strahovskou fortifikací, ještě daleko za hvězdárna na Petříně. Podle dobového náčrtku by směřovala ještě pod ústí štoly XVI., což považujeme za velmi málo pravděpodobné. Později byla tato štola užita jako jímací a voda byla využívána v Nebozízku. Byla dochována ve vyzděné části 14,3 metrů ze sklepa budovy Nebozízku. Zbytek byl zavařen. V roce 1968 podnik Geoindustria vyzáhal štolu v délce 49 metrů, přičemž vodítka byly přítoky vody původním dřevěným korytem. Protože docházelo k závalům a v čelbě k výkominování, byly práce ukončeny. Nově vyzáhaný úsek byl v roce 1968-69 vystužen železobetonovou

obezdívkou s ocelovou armaturou, ale v důsledku značné agresivní důlní vody je v současnosti již na mnoha místech beton zcela rozložen. Opadává a vystupuje armovací síť. Výtok ze štoly se pohybuje kolem 1,68 litrů/sec.

Zanedbání péče o odvodnění území Nebozízku přispělo v letech 1965 - 1967 k vzniku sesuvu a poškození objektu Nebozízku i lanové dráhy. Proto také ke stabilizaci sesuvného území byla v roce 1969 zřízena tzv. "Vodní galerie" označená jako štola XI. a zřízeno nové odvodnění touto štolou do společného sběrače se štolami IX. a X.

Další štola XII. - Strahovská, leží v Kinského zahradě u horního jezírka a představuje jedinou chodbu 287 metrů dlouhou. Je to stará jímací vodovodní štola, ze které byla voda odváděna do vodojedu na Smíchově. Boky štoly jsou vyzděny opukou, klenba cihlami. V některých úsecích tvoří klenbu pískovec, ve kterém je štola vyražena. Sleduje rozhraní pískovcové - jílovec a vede až pod kolej na Strahově. Výška štoly kolísá od 1 metru do 1,8 metru při šířce 0,7 metru. Ve štole bylo podchyceno 20 pramenů ke sledování a zhruba 10 dalších sledovat nelze. V r. 1959 byla výdatnost štoly jen 1,33 l/s, v r. 1969 již 3,94 l/s a 24.8.84 již 10,16 l/s a 9.11.84 15,35 l/s. Vzrůst výdatnosti je způsoben úniky z vodovodních a kanalizačních řádů v prostoru vysokoškolských kolejí na Strahově. Zejména nárust v r. 1984 nám signalizuje opětovnou poruchu na hlavním kanalizačním řádu, což je ve štole patrně přímým výtokem tekutin. Průčné množství ve štole se natolik zvýšilo, že odvod do jezírka již nestaci, také odvod vody do vodojemu VAKUSU je nepostačující a voda volně vytéká ze štoly na sadové cesty. Je až s podivem kolik vody může volně odtékat aniž zodpovědné organizace cokoliv podniknou. Štola XIII. a XIV. nebyla zkoumána nebot nám do nich nebyl umožněn vstup.

Štola XIV. - Zelezitá leží v Kinského zahradě a představuje jedinou chodbu 77 m dlouhou. Také štola XV., dlouhá 45,5 m leží v Kinského zahradě. Spolu se štolou XI., XIV. a XVI. jsou napojeny na jižní systém odvodnění do vodojemu VAKUS. Z tohoto vodojemu dříve než byl připojen pro Prahu vodovod z Káraného, byl zásobován Smíchov pitnou vodou. Později jej převzal VAKUS k zásobování svých objektů technologickou vodou. Stáčí však změna technologie, vyžadující méně vody. Následné privření nebo zavření potrubí z vodojemu má za následek naplnění vodojemu po přepadu, voda počne odtékat po trubím z přepadu, které je důmyslně zaústěno do staré a také neudržované kanalizace.

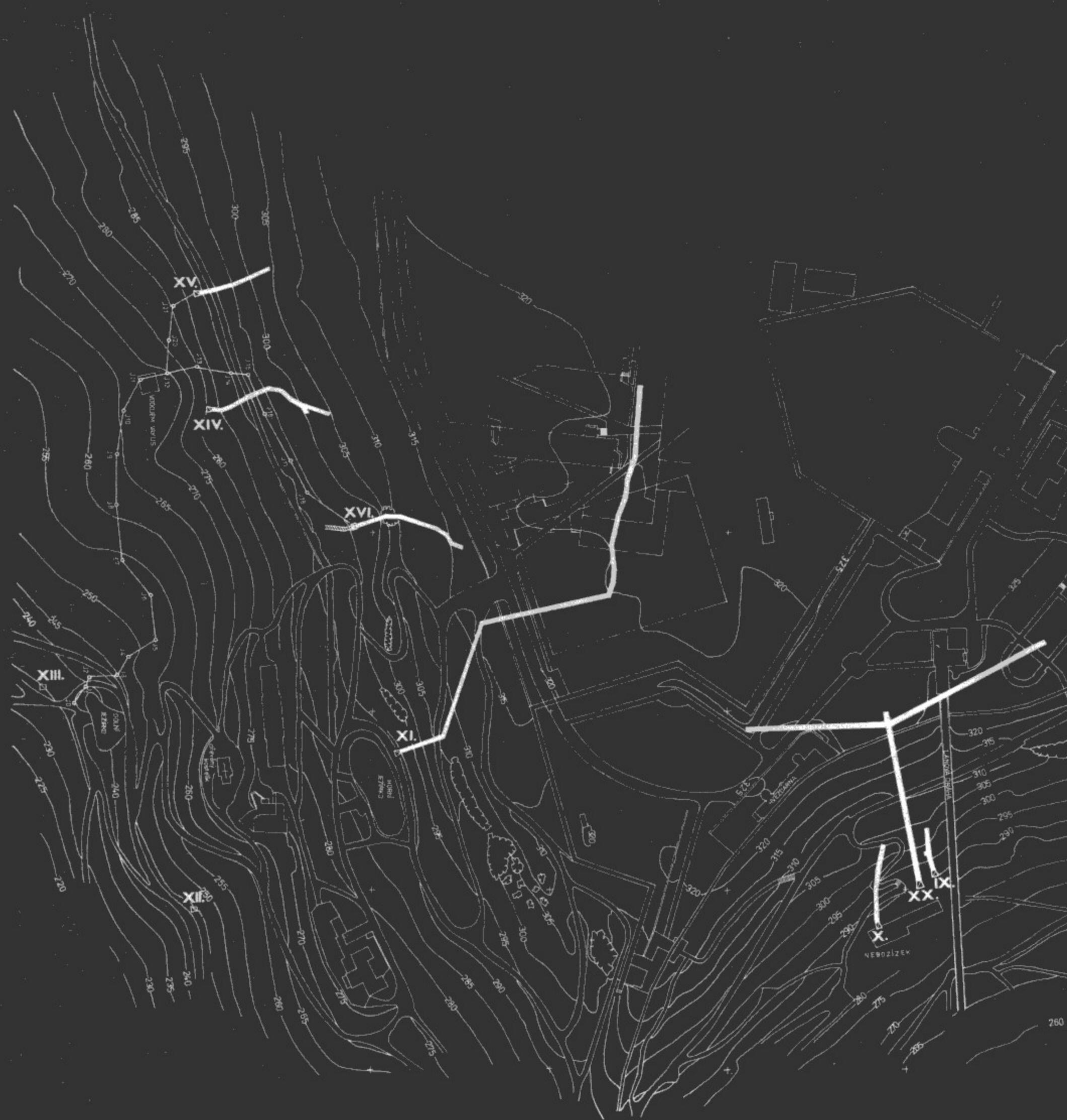
(pokračování příště)

Vl. Vojtěch
ZO ČSS 1-06

CELKOVÁ SITUACE ŠTOLNÍ H

ZPRACOVAL, KRESLIL : VLADIMÍR VOJFÍŘ, ILONA VOJFÍŘOVÁ

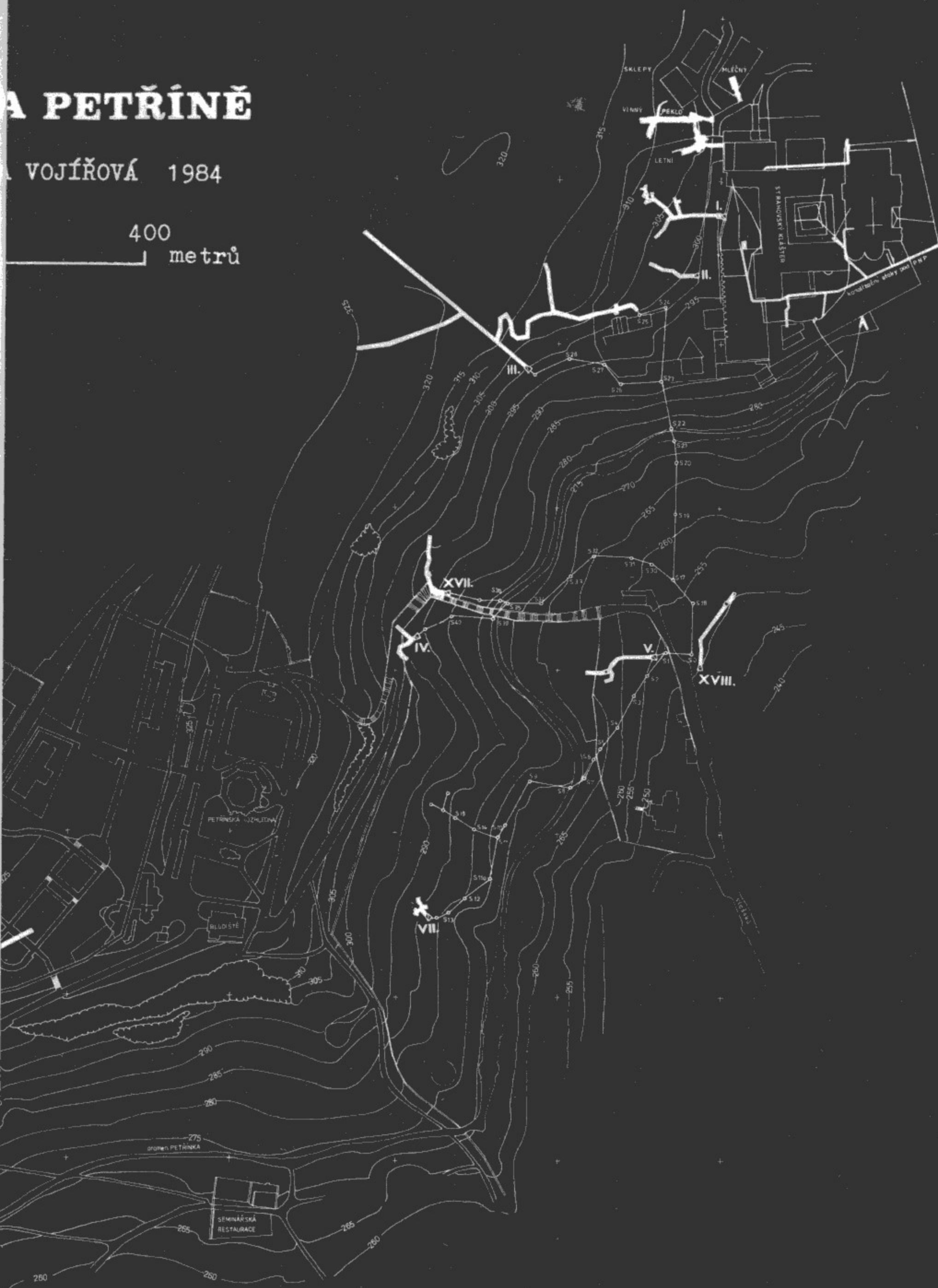
0 100 200 300

A PETŘÍNĚ

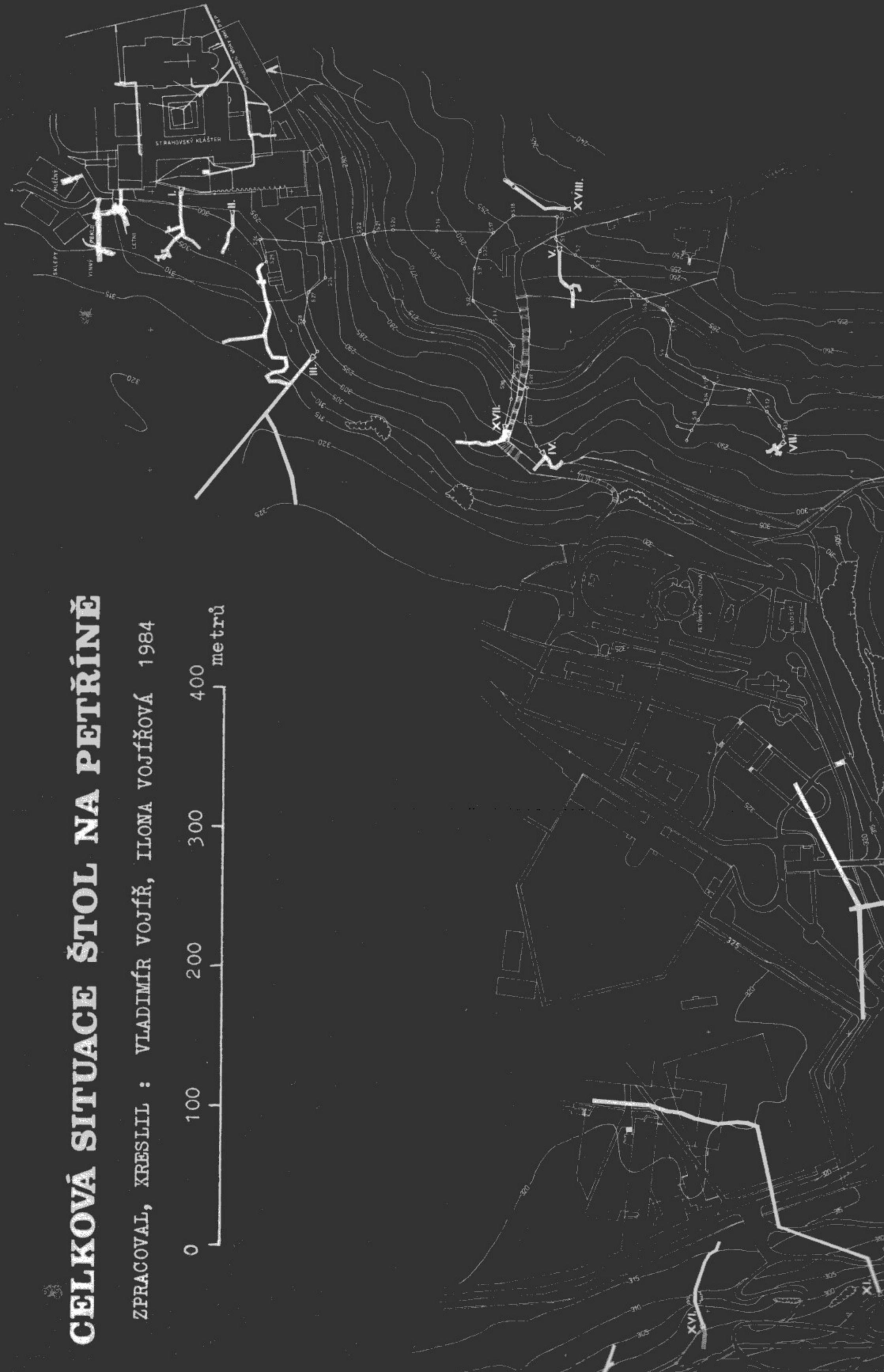
VOJÍŘOVÁ 1984

400
metrů

CELKOVÁ SITUACE ŠTOL NA PETŘÍNĚ

ZPRACOVÁL, KRESSLIL : VLADIMÍR VOJFÍŘ, ILONA VOJFÍŘOVÁ 1984

LEZENÍ VELKÝCH VERTIKÁL

"Hluboké vertikální stupně jsou pro každého skutečného jeskynáře lákavou, ale i nebezpečnou výzvou. Vyžadují nejen speciální techniku taktiku a strategii lezení, ale i překonání pocitu izolace a "vertikálního osamění" při průstupu téměř nezměrnými hloubkami."

Neil R. Montgomery

Tento myšlenkou jednoho z nestorů techniky SRT zahajujeme seriál o lezení velkých vertikál. Důvodem pro jeho uvedení je nejen snaha seznámit čtenáře s vrcholnými akcemi, které se v rámci nového sportovního odvětví - "vertikální speleologie" podnikají, ale především upozornit na zvláštnosti lezecké praxe, jež je třeba důsledně respektovat.

Setkáváme se zde se zcela novými problémy a potížemi (tzv. "efekt 300 m" a "efekt + 750 m"). V prvé řadě je nutno se vypořádat s extrémní hmotností dlouhého nosného lana: transport lana na vrchol vertikály a jeho ukotvení, sestup přes vrcholový převis, použití slanovátek s ménitelnou brzdící silou, překonávání uzlů a postupových kotvicích bodů, odstrojování vertikály. Dále musíme zamezit nadměrnému zahrívání slanovátek a tím nebezpečnému poškození lana: kontrola rychlosti sjezdu, použití "obřích xylofonů", problémy se zastavením při slanění. Specifickým způsobem se provádí ochrana lana v místě dotyku se skálou; je třeba také zamezit poškození lana při jeho pohybech vyvolaných větrem. Samozřejmostí je zajistění možnosti optimální komunikace lezců se základními tábory a uvážení zvláštností tandemového lezení.

K těmto vyjmenovaným problémům - a k mnoha dalším - se budeme v průběhu jednotlivých částí seriálu postupně vracet a ukazovat, kterak byly při popisovaných expedicích řešeny. Seriál začínáme víceméně zprostředka; teprve po utřídění veškerého materiálu se ve čtvrté části vrátíme ke snu každého jeskynářského kluka i kmata - k mexickým Sotánům.

Toroweep Point — Grand Canyon

Prvou akcí, jejímž stručným popisem začínáme, je průstup vícestupnovou vertikálou ve srázech Velkého kanonu řeky Colorado v Arizoně. Akce se konala ve dnech 28.10. až 2.11.1979 za účasti šesti lezců; pomocné družstvo tvořilo 8 lidí, včetně zástupce vedení Národního parku.

K vystrojení celého systému vertikálních stupňů byl použit jeden kus statického lana firmy PMI délky 1.400 metrů o průměru 7/16 palce, tj. 11,1mm. Charakteristika tohoto lana byla uvedena v čísle 1985/1 STALAGMITU, v článku o horizontálních traverzách. Vertikálu, hlubokou 640 metrů, tvoří pět svislých stupňů, mezi nimi jsou ukloněné kamenité svahy délky od 60 do 220 metrů (viz schema). Jednotlivé vertikální stupně se svým průběhem liší od zcela převislých (1. a 2.), přes částečně převislý (3.), až k téměř svislým (4. a 5. ; lezení "při zdi").

Vystrojování probíhalo "svrchu": lano bylo ukotveno na vrcholu každého stupně a potom s minimálním průvěsem vedeno k počátku dalšího. V místech přechodu vrcholových převisů se podkládalo kusy plachetiny (podložky typu "mat"). Ke kotvení nebylo použito žádných umělých prostředků, ale pouze přirozených útváří (balvany). Práci ztežoval silný vítr; na třetím stupni se lano zeuzlilo. Přesto vystrojení proběhlo hladce a šest lezci stihlo "udělat" celou cestu v jednom dni. Pak opustili kanon cestou přes Lava Falls, jedině jeden strávil noc u zbytku lana na břehu řeky.

K sestupu bylo použito slanovátek typu " rappel rack" ("xylofony") ve dvou velikostních provedeních

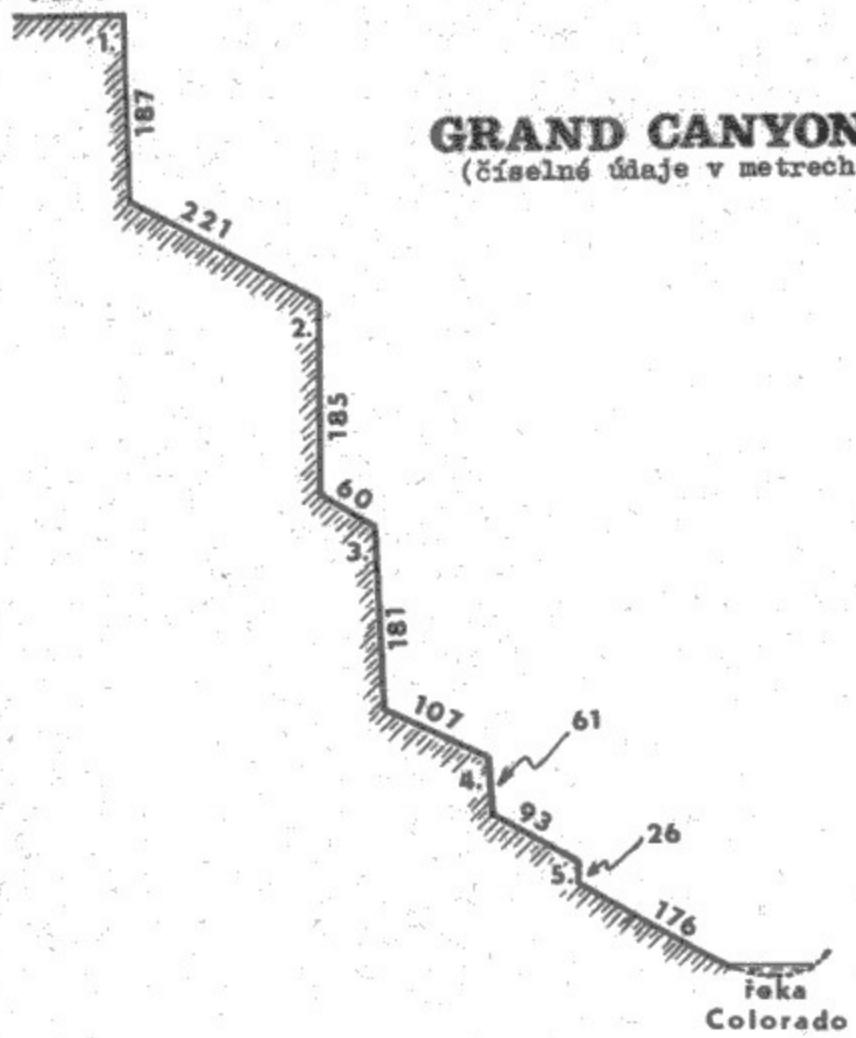
- standardní (6 válečků, délka 30,5 cm) a dlouhá verze (8 válečků, délka 41-46 cm).

Výstup začal druhého dne. Dva muži slanili znova dolů a společně se třetím postupně vylezli. Techniku výstupu popisuje uvedená literatura doslova stručně: Johnson - gibbs a dva jumary; Holmes - jumary, 3 hodiny; Schreiber - tři prusíky, 4 hodiny.

Odstrojování. Vždy když poslední lezec dosáhl vrcholu jednotlivého vertikálního stupně, lano bylo odvázáno od kotvicího bodu a jeho přebytek spuštěn dolů. Plachtovinová podložka byla ponechána pouze na vrcholové hraně druhého stupně. Lano pak bylo nahoru vytaženo elektrickým navijákem poháněným z benzínového elektroagregátu. Odstrojení proběhlo bez potíží a bez poškození lana; trvalo celkem 10 hodin.

Toroweep Point

GRAND CANYON
(číselné údaje v metrech)

Zhodnocení výsledků akce. V tomto experimentu šlo o získání zkušenosti s lezením dlouhého mnohostupnové vertikály za použití jednoho kusu statického nylonového lana. Veškerá výzbroj se dobře osvědčila, elektrický naviják ušetřil mnoho času i námahy při vytahování těžkého lana, které se navíc třelo o mnoho skalních hran. Optimálně byl zvolen počet účastníků i rozsah jejich činnosti. Všichni lezci používali svou vlastní osobní výzbroj, na kterou byli léta zvyklí. Vzájemnou komunikaci optimálně zajišťovaly vysílačky typu Motorola FM.

Seznam použité literatury:

MONTGOMERY N.R.: SINGLE ROPE TECHNIQUES. The Sydney Speleological Society, Sydney 1977.
SCHREIBER R.: Nylon Highway 17, 22 /1983/.

Dr. Antonín Zelenka
ZO CSS 1-06
Speleologický klub Praha

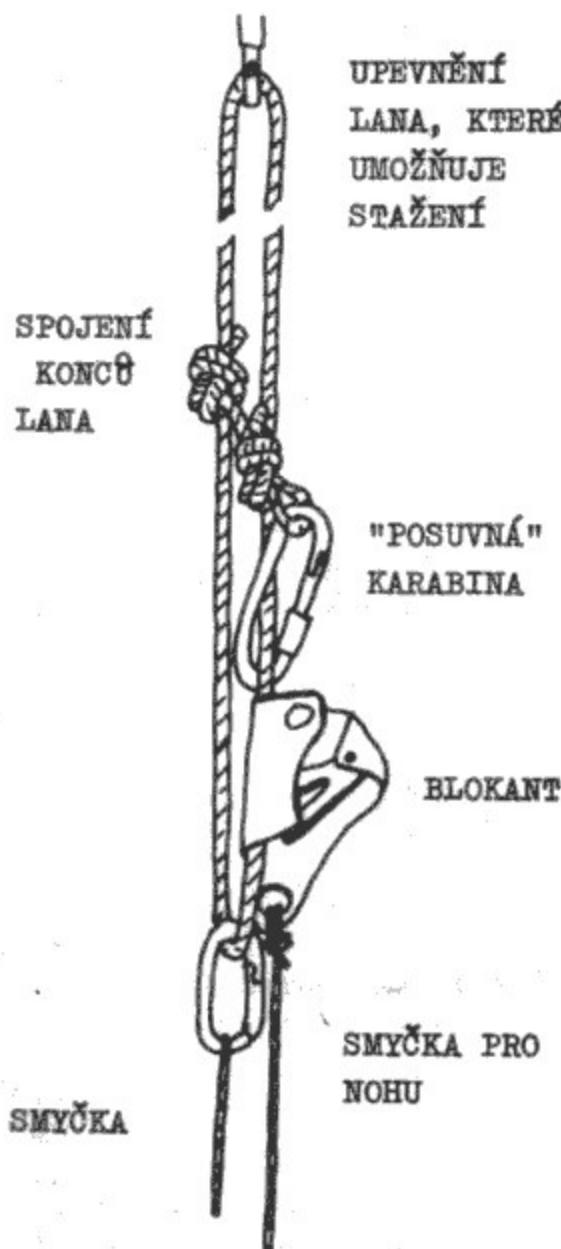
Poznámka: Příště El Capitan, Yosemite, Kalifornie !

TECHNIKA

TECHNIKA "POSUVNÉ KARABINY"

Ve Spelunce 3/1980 publikuje J.C. Frachon řešení ke kterému dospěl poté, co při solové exploraci v jedné jeskyni sestupoval na dvojité slanovací brzdě poté co přistupovou cestu odstrojil a lano zavěsil tak, aby šlo stáhnout. Když však byl cca 5 m nad dnem, tak zjistil, že lano je bohužel příliš krátké. Po marných pokusech nasadit blokanty na oba spojené konce tak, aby zabránil neustálému balancování mezi lany a mohl vystoupat vzhůru, musel na místo zimprovizovat štastné řešení, které je zde uvedeno.

V obdobné situaci je nutno postupovat takto:

- 1) zastavit se asi 1 m před koncem lana (za pomocí blokovacího zařízení na slanovací brzdě),
- 2) spojit oba volné konce uzlem UIAA tak, aby jeden konec hodně přesahoval,

- 3) zavěsit svou osobní smyčku do takto vytvořeného uzavřeného okruhu,
- 4) slanit až na uzel,
- 5) umístit jeden blokant s smyčkou pro nohu na jeden konec lana nad slanovací brzdou. A nyní do jedné ruky uchopit obě lana tak, aby se zabránilo posunování, vyzdvihnout se na noční smyčce a vyjmout slanovací brzdou,
- 6) zavěsit se do osobní smyčky,
- 7) připevnit karabinu na volný konec lana přesahujicí z UIAA uzlu (viz bod 2). Nad blokantem do karabinové provléci napnuté lano: lano prochází karabinou (viz. obr.),
- 8) usilovným šlapáním do noční smyčky posouváme lano: "posuvná" karabina se zvedá, unášena napínáným koncem lana,
- 9) když karabina dosáhne horního ukotvení, vyšlapat na blokantech po napnutém konci lana,
- 10) po vylezení nahoru převázat lano "na jednoducho" a tak získat chybějící délku.

Nemusíme zdůrazňovat, že daleko nejlepší je asi s rozvahou ověřit předem potřebnou délku lana a vyhnout se tak uvedenému trápení!

přeložil: m.a.k.
upravil: - VR -

KARBIDKA SE VSTŘIKOVÁČEM

Popis a funkce karbidky

Základní částí karbidky je nádoba klasické konstrukce. Naším cílem nebylo vyvinout další typ karbidky, ale zdokonalit funkční mechanizmus - tlaková pumpička a uzávěr vody byly nahrazeny jedinou součástkou - vstřikovačem. Jako nádoba byla použita duralová nádobka dle karbidky P. Hipmana, ale je možné použít jakoukoliv jinou - např. laminátovou dle Z. Hochmutha. Vstřikovač má oproti klasickým řešením několik výhod. Především je to jednodušší a lacnější výroba, nenáročná na presnost, jednoduchá obsluha, vyloučení předávkování vody, atd.

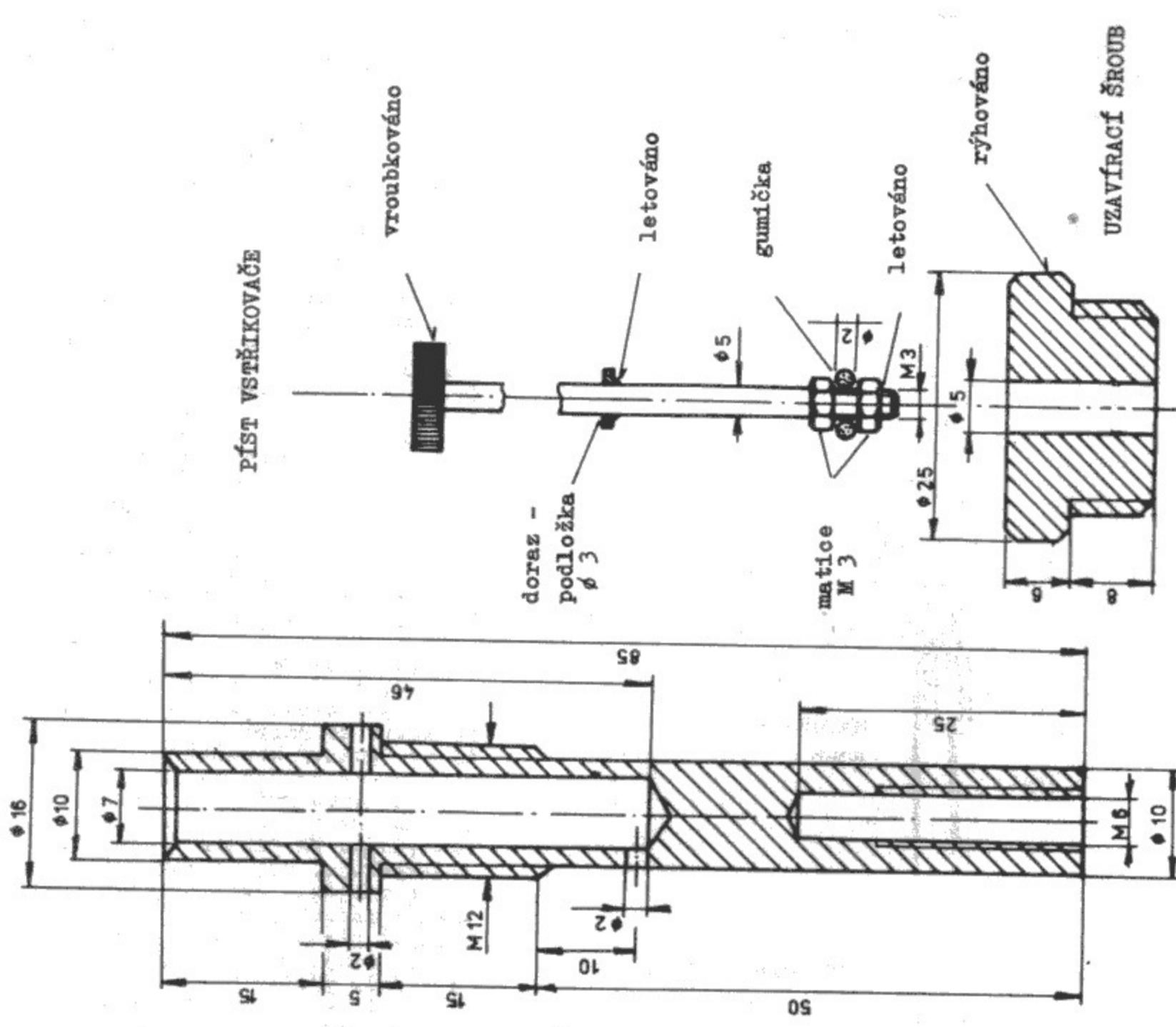
Popis a funkce vstřikovače

Vstřikovač se skládá z tělesa (1), pístu (2) a uzavíracího šroubu (3).

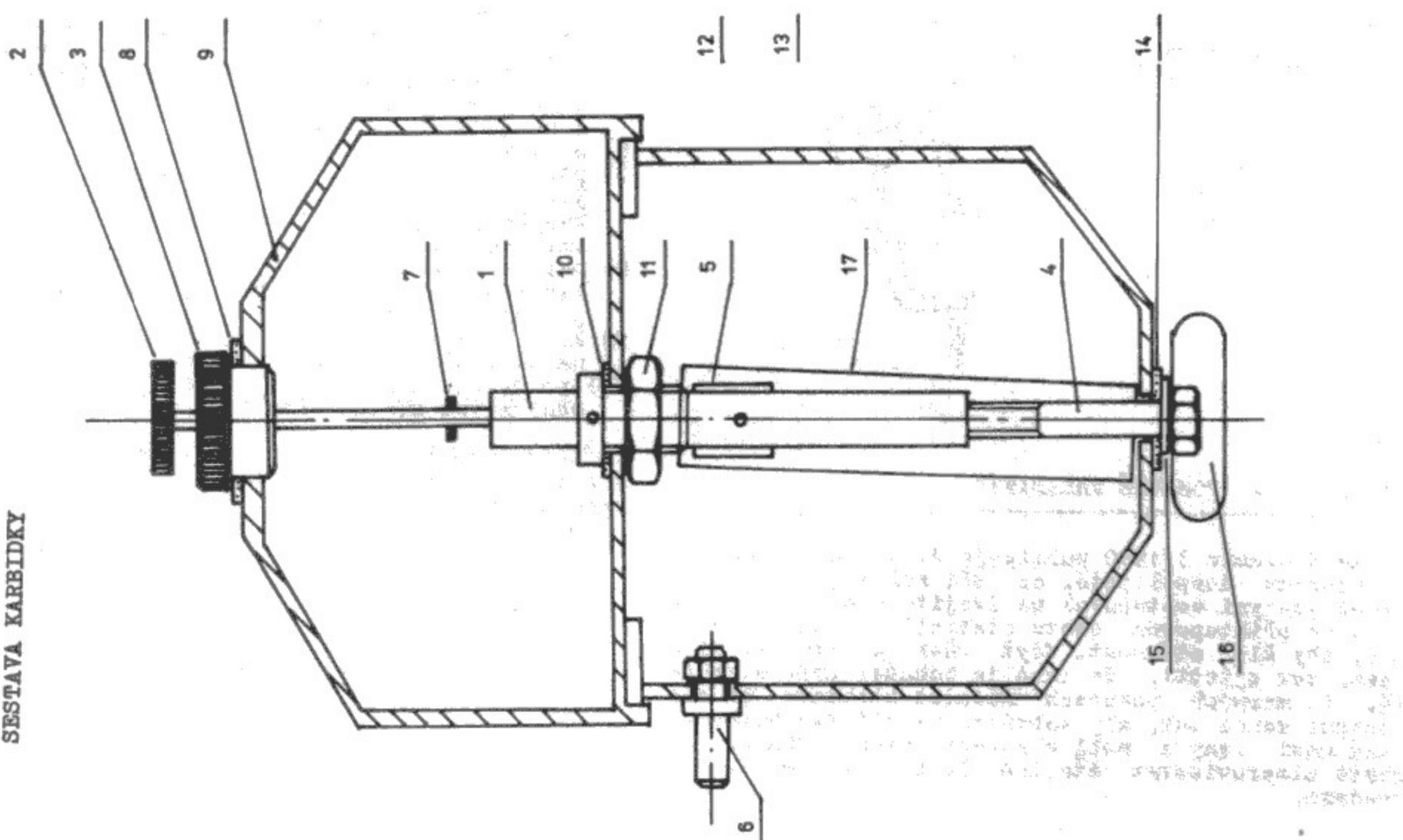
Těleso vstřikovače - je soustruženo z mosazné tyče ø 16 mm. V spodní části je vyřezán závit M 6, který slouží ke spojení vrchní a spodní nádobky pomocí šroubu s křídlovou hlavou (4). Z vrchní části je do tělesa vyvrtnutý a vystružený otvor ø 7 mm do hloubky 48 mm. Je to vlastně válec vstřikovače, v němž se pohybuje pístek. Do válečku jsou z boku vyvrtnuty 2 nasávací a jeden vystřikovací otvor. Vnější závit M 12 ve střední části tělesa slouží k upevnění tělesa k horní části tělesa karbidky. Aby přes vstřikovací otvor neunikal acetylén, je na těleso v této části natázen kousek gumové hadice (vhodná je hadice na stáčení vína - drogerie), což slouží jako spolehlivý ventil (5).

Pístek vstřikovače - základem je ocelová tyčka ø 3 mm, která má ve spodní části vyřezán závit M 3 a ve vrchní části je ukončena v troubkovaným držákem. Na závit se našroubuje až na doraz matici, násadí se gumový kroužek ø 6 mm s otvorem ø 3 mm a dotáhne se druhou maticí. Tím se původní rozměr ø 6 mm mírně zvětší a dokonale těsní ve válečku ø 7 mm. Druhá matica se zajistí proti uvolnění letováním. Na pístku je důležitý doraz (7), který zabezpečuje, aby pístek nebyl při činnosti vytázen z válečku. Jeho umístění závisí na rozměrech vrchní nádobky, proto není kotováno. Pokud je možnost přesné strojní výroby, je výhodnější vyrobit celý pístek z kovu - musí však těsnit! Na tähle pístku je trvale nasazen uzavírací šroub. Plní současně několik úloh - uzavírá otvor na nalévání vody, vede ojnicíku pístku. V ose šroubu je vyvrtnut otvor ø 3,2 mm, jenž je svrchu do hloubky 11 mm rozšířen na ø 5 mm -

TĚLESO VSTŘIKOVÁČ

SESTAVA KARBIDKY

rozšíření slouží na kompenzaci případné nesouosnosti otvorů ve vrchní nádobě karbidky. Kapičární sily d statečně zabranují vylévání vody, pokud je karbidka jinak dostatečně hermetická.

Činnost vstřikovače

Normálně je pístek vstřikovače zasunutý do nejnížší polohy. Pohybem pístku nahoru nad úroven násavacích otvorů se přes tyto nasaje do válečku cca 0,5 cm vody. Prudkým pohybem pístku dolů vodu vstřikneme přes vystríkovací otvor do spodní nádoby. Výhodou je přesné dávkování vody, což zaručuje, že nevstřikneme více vody, než je potřebné. Při zkoušení prototypu se uvedené množství výborně osvědčilo - zpočátku jedno stříknutí postačuje, poz-

ději 2-3, vždy, když plamen ochabne. Obsluha je oproti klasickým řešením mnohem jednodušší. Vyvinutý acetylén je odveden z boční části spodní nádoby. Jako uzavírací šroub s křídlovou hlavou jsme použili obyčejný šroub M 6. Do hlavy je vyrezán zárez, zasunuto křídlo a vše je důkladně zaletováno spolu s ocelovou podložkou, nasunute u zespodu před hlavu.

Upozornění: Podobně jako výkres je i text převzat původně. Popis je sice neúplný, ale pro výrobu postačující.

Ing Ferdinand Šmkátor
ÚOK technická CSS

DROBNÉ ZPRÁVY :

ŠKOLENÍ SPELEOLOGŮ

14.-16.12.84 pořádala ústřední odborná komise pro výchovu ČSS první část školení speleologů I. stupně. Skolení probíhalo v Blansku v hotelu Dukla.

Celá akce pozůstávala z přednášek a jedné exkurze. Tato exkurze do nedávno objevených částí Býčí skály proběhla 14. 12.84 a byla všemi účastníky školení přijata s nadšením.

Během zbývajících dvou dnů jsme vyslechli přednášky na téma: teorie krasu, technika v jeskyních, krasové procesy, užití geofyziky v krasu, pseudokras a ochrana krasu. Zajímavá byla také večerní přednáška Radka Táslera o návštěvě propasti Jean-Bernard. Účastníci školení obdrželi studijní texty ze školení speleologického minima, které by v brzké době měl obdržet každý člen ČSS.

Po odborné stránce školení svůj význam plně splnilo. Během akce jsme se také dozvěděli, že všichni členové ČSS mají být rozděleni do tří: speleolog, speleolog I. stupně, speleolog speciálista.

Dominám se, a na školení tak smýšlelo mnoho účastníků, že by nebylo dobré, kdyby někteří z nás byli vůči druhým jakkoli omezováni, jenom proto, že nemají patřičné zkoušky za sebou. Také způsob školení se zapísaném přednášek a podpisů do indexu nebyl přijmut s nadšením.

Ondra

II. PLES JESKYŇÁŘŮ

Dne 26.1.1985 se konal v Blansku II. ples jeskyňářů, který pořádá-

la ZO ČSS 6-10, při ZK ROH Metra Blansko ve spolupráci se ZO ČSS 6-16, Tartaros a ÚOK technikou.

K dobré zábavě, téměř čtyř stovek jeskyňářů a jejich příznivců přispěla, mimo tanecní orchestr ZK ROH Metra Blansko i populární brněnská Karabina. Nechyběla ani bohatá tombola s množstvím atraktivních cen.

Věříme, že se ples jeskyňářů stane tradicí, každoročním setkáním členů České speleologické společnosti v nezvyklém, ale jistě příjemném prostředí "brány" Moravského krasu.

-Fl.-

DÁLKOVÝ POCHOD MORAVSKÝM KRASEM MEMORIÁL Dr.R.BURKHARDTA

Akce proběhla 19.5.84 jako centrální akce ČSS, pořádaná ZO ČSS 6-08 ve spolupráci s TJ Sokol Babice n. Sv., ZO ČSS 6-01, 6-04, 6-06, 6-05, 6-10, ZK ROH ADAST, ZK ROH Agroset Zetor a Správy CHKO Moravský kras.

Na pochodu se sešlo 437 účastníků, kteří měli možnost volby 12 různých tras:

- 1) start z Babic, trasa 55 km, 30 km, 25 km, 15 km
- 2) start z Adamova, trasa 40 km, 20 km, 10 km
- 3) start z Brna - Obřan trasa 70 km, 50 km, 40 km, 25 km a 10 km.

Tradičně byla instalována výstava o činnosti ČSS v suterénu sokolovny, kterou zhledla převážná většina účastníků.

Příští ročník bude jubilejný 10. a bude se konat 18.5.85 v Babicích nad Svitavou.

-HH-

II. SYMPOZIUM O PSEUDOKRASU

Ve dnech 3. - 6.10.85

se uskuteční v Janovičkách u Broumova již II. sympozium o pseudokrasu, které uspořádá opět ÚOK pro výchovu České speleologicke společnosti ve spolupráci s ZO ČSS 5-03 Broumov. Při akci se místo cyklu referátů budou konat též exkurze za pseudokrasovými jevy pískovcových skalních měst Broumovské vrchoviny včetně návštěvy pseudokrasové jeskyně. Večery budou věnovány promítání filmů a diapositivů.

III. ŠKOLENÍ TECHNIKŮ

Ve dnech 29.-31.3.85 v hotelu Zlatá lípa v Lipovci v Moravském kraji proběhne již III. ročník Školení techniků ZO ČSS, které pořádá ÚOK technická Česká speleologicke společnost.

Na programu je seznámení účastníků s novinkami z oblasti techniky, předávání zkušeností, instruktáže, populárně naučné přednášky a večerní promítání filmů a diapositivů.

TEXT K FOTOGRAFIÍ :

Snímek na titulní straně je z jarní návštěvy jeskyně Silická ladnice ve Slovenském krasu. Na 2. straně obálky je snímek "Trpaslík" z Punkevních jeskyní v Moravském krasu, který jsme doplnil o kaligraf Miroslava Kučery z Adamova. Na straně 6 je na snímku vidět mimo Mojmíra Závišky ještě také jak kořeny povrchové vegetace prorůstají obezdívku jedné ze stol na Petříně v Praze a vytvářejí kořenové "stalaktity". Na zadní straně obálky je snímek z j. Stokiča v Jugoslávii a to vývěru ve Velké dvoraně. Autorem ostatních fotografií je Vladimír Vojíř.

Zasílejte své příspěvky k otištění, čekáme na ně !!

S T A L A G M I T

zpravodaj ústředního výboru České speleologicke společnosti určený pro členy a spolupracovníky ČSS / vydává ZO ČSS 1 - 06 Speleologicke klub Praha 120 00 Praha 2, Slezská 48 / Náklad 2.000 kusů / Složení redakční rady: M. Bakovská, J. Hromas p.g., K. Kačmařík, RNDr. L. Kraus, Ing. L. Peclold a V. Vojíř / Odpovědný redaktor: Vladimír Vojíř / Evidováno odborem kultury MVP č.j.: Kul/3-1904/82

TZ-53

PŘEČETLI JSME ZA VÁS ...

SLOVENSKÝ KRAS XXIII/1984

Na sklonku roku 1984 byl vydán ročník XXIII/1984 Slovenského krasu - sborníku Muzea slovenského krasu a ochrany přírody v Liptovském Mikuláši.

Sborník je členěn na 8 částí (Studie, Vědecké zprávy, Zprávy, Dokumentace, Organizace, Jubileá, Recenze, Bibliografie).

První část začíná prací L. V. Prikryla - Matej Bel a jaskyne na Slovensku. Je věnována 300. výročí narození M. Bela. Autor se zabývá počátky vědeckého zkoumání jeskyní na Slovensku, především se zaměřením na přínos M. Bela. Další práce je od Z. K. Tintilozova - Geomorfologické črtky podzemného krasu Gružínska. V práci je rovněž publikován řez propasti Sněžnaja (-1.300 m). Následuje práce S. Pavlarcíka - Speleologickej výzkum krasových javov obalovej jednotky severnej strany Vysokých Tatier. M. Zacharov je autorem další práce, Výzkum geologicko-štruktúrnych pomerov a deformácií v Jasovské jaskyni. Jeho výzkum ukázal, že porušení výzadoby a vstupní chodby je důsledek lidského působení a nikoliv geologických faktorů. M. Lalkovič se v práci K presnosti merania dílžok v speleologickom prostredí, zabývá metodami měření délek a dosažených přesností v jeskynním prostředí ve srovnání k běžné měřičské praxi.

V druhé části jako první vědecká zpráva je publikována práce J. Haláša - Demanovská ledová jaskyna - niektoré poznatky a výsledky z merania teploty vzduchu za obdobie 1970 - 1982. Následuje V. Terešková - Príčiny a dôsledky znečištovania jašteričieho jazera v Slovenskom krásse. Sutinové brekcie Kamenapského krasu, je název práce J. Savrnochá.

V tretí části jako první zpráva je příspěvek Z. Hochmuta - výsledky speleopotačského priesku mu Brestovskej jaskyne. Ponorná priečast v Slovenskom krásse je název zprávy G. Stibrányho a L. Gaála. Následuje zpráva R. Borgša a J. Ščuka - Hrušovská jaskyna. Jako poslední zpráva je zařazen příspěvek V. Ďudaly a S. Pavlarcíka ledová jaskyna v bradlovom pásme Lubovnianskej vrchoviny.

Ve čtvrté části věnované dokumentačním pracím je jako první příspěvek M. Erdose - Zoznam pre-skúmaných jaskyní, prieskutí a vývieračiek Plešiveckej planiny v Slovenskom krásse. Následuje Speleologický průzkum Dolného vrchu, práce D. Havlička a Vl. Vojíře, navazující na dříve publikované materiály. J. Bárta je autorem příspěvku Tretie desaťročie speleoarcheologickej činnosti Archeologickeho ústavu SAV v Nitre (1972 - 1982). Poslední příspěvek této části sborníku je práce J. Wagnera - Výzkumná expedice Kavkaz '82.

Pátá část věnovaná organizaci, obsahuje příspěvky M. Karolové - K 50. výročiu objavenia Harmancejkej jaskyne, J. Hlaváče - Správa o činnosti Slovenskej speleologickej spoločnosti za rok 1982, J. Hlaváče - Jaskyniarske týždne Slovenskej speleologickej spoločnosti, P. Mittera - Medzinárodné speleologické kolokvium CSSR 1982, J. Halasa - VIII. Medzinárodná speleologická škola v PLR - 1983.

Jubilea představují šestou část sborníku. Jsou zde obsaženy tyto příspěvky: Významné životné jubileum univ. prof. PhDr. Vojtecha Budinského - Kričku, DrSc., Dominik Cunderlík 75 - ročný, Ku šestdesiatke PhDr. Juraja Bárta, CSc.

Sedmou část tvoří recenze. Recenzovaný jsou tyto materiály: J. Jakál a kol.: Praktická speleologie., Spelunca, No 8 (Octobre - decembre) 1982., Československý kras 32 - 1982.

Poslední osmou část tvoří Bibliografia zborníka Slovenský kras, ročníky I. - XX., kterou sestavil M. Lalkovič.

Publikace obsahuje 384 stran, 3 volné přílohy a barevný snímek z j. Javorinka na obálce. Byla vydána nákladem 1.000 kusů. Prodejní cena je 35,- Kčs a lze zakoupit v Muzeu slovenského krasu a ochrany přírody, Školská 4, 031 01 Liptovský Mikuláš.

ZA JESKYNNÍM ČLOVĚKEM

PhDr. Karel Sklenář, CSc., je autorem publikace vydané v edici Spirála v nakladatelství Čs. spisovatel, na kterou vás chceme upozornit. Knižka se jmenuje Za jeskynním člověkem a má podtitul - neformální encyklopédie.

Při čtení knížky se dozvítě rádu informací o pravěkém člověku, o nalezech v jeskyních, o celé řadě známých jeskynních lokalit, ale také mnoho o významných badatelích jako byl prof. K. Absolon nebo Jaroslav Petrbok. Pro speleology je také poučné seznámení s názory archeologa, který se při své práci dostává do různých jeskynních lokalit, patřících do zájmové sféry speleologů.

Knižka vypráví o tom, jakou úlohu měla během věků jeskyně v životě lidstva a jakou zase člověk v životě jeskyní, jaké příběhy prožíval jeskynní člověk v pravěku a jaké ti, kteří se vydali po jeho stopách v současnosti.

Publikace obsahuje řadu zajímavých fotografií a plánek, má 384 stran a stojí 26,- Kčs. Lze ji koupit v knižních obchodech.

NÁVŠTĚVA NA ZIMOVÍŠTI

Článek od M. Anděra s titulem názvem přináší měsíčník Naši pří-

rodou 3/85 na str. 3-5. Autor se zabývá otázkami zimního života netopýrů i výraznými změnami v početním stavu jedinců u některých druhů.

HOROLEZECTVO ZBLÍZKA

V roce 1984 vyšla velmi zajímavá knížka I. Dieška - Horolezectvo zblízka, která nás upoutá především takřka encyklopedickou obsažností. Seznámujeme se zde s pozůstatky pobytu člověka ve vysokohorských terénech již v dávných dobách, dále s prvopočátky horolezectví v 18. století, s prvními velkými výstupy. Dějinami horolezectví se dostáváme ke známým jménům jako Fiechtl, Dulfer, Bonatti, Hiebeler, Messner a další. Mimo horolezectví v Alpách si přiblížíme horolezectví v Severní Americe. Zde například na nejpůsobivější útes Yosemitské doliny - El Capitan, jehož stěny dosahují výše až 1.000 metrů, si do roku 1957 nikdo netroufal. Čtení o výstupech na tento útes je velmi zajímavé. Kniha vás seznámí i s počátky a vývojem sovětského horolezectví až do současnosti. Poznáte počátky československého horolezectví, jeho vývoj i dosažené výsledky včetně přehledu nejzáročnějších a významných úspěchů končícího rokem 1978, kdy M. Smíd uskutečnil 1. solový přístup El Capitanem, Dihedral Wall.

Obsáhlá kapitola je věnována horolezeckým disciplínám jako je výškové horolezectví, bouldering (volná lezení na malých skalách většinou bez lana a nízko nad zemí), skotské ledové lezení, skálolezení (závodní disciplína lezení na čas), skialpinismus, pís-kovcové lezení.

Následuje kapitola o sportovním soutěžení v horolezectví, ve které se hovoří o klasifikační stupnicí, hodnocení výkonů, problémech a perspektivách.

Sestá kapitola tvoří malý horolezecký zeměpis, ve kterém se známe čtenáře s horolezeckými terény Evropy, Ázie, Severní Ameriky, Jižní Ameriky, Afriky, Austrálie a Oceánie, Antarktidy a Subantarktických ostrovů.

Dále následuje již obsáhlá literatura o horolezectví, jmenný a zeměpisný rejstřík.

Kniha přináší i velký počet dokumentačních fotografií, ze kterých máme možnost poznat významné průkopníky počátků horolezectví, klasické i mimořádné terény. Je doplněna řadou plánek a náčrtů. Vyplňuje tak mezeru mezi knihami zabývajícími se horolezeckou technikou a obrazovými publikacemi.

304 stránek zajímavého čtení za 44,- Kčs.

Vl. Vojíř
ZO ČSS 1-06

BÝČÍ SKÁLA RUDICKÉ PROPADÁNÍ

NOVÝ JESKYNNÍ SYSTÉM - DALŠÍ PROBLÉM V MORAVSKÉM KRAŠU VYŘEŠEN - BÝČÍ SKÁLA A RUDICKÉ PROPADÁNÍ SPOJENY

Dne 19.2.85 jste si mohli v Lidové demokracie přečíst tuto zprávu:

(čtk): Druhý nejdelší jeskynní systém v ČSR s celkovou délkou chodeb téměř 12 kilometrů vznikl o uplynulém víkendu mezi Býčí skálou a Rudickým propadáním v chráněné krajinné oblasti Moravského krasu na Blanensku. O spojení těchto prostorů se zasloužili členové skupiny Býčí skála České speleologické společnosti a Klubu jeskynních potápěčů Labyrinth z Brna. Průzkum podzemního toku Jedovnického potoka, který se propadá do krasového podzemí v Rudickém propadání nedaleko Jedovnic na Blanensku a vyvěrá ve Křtinském údolí u Josefova, se datuje od počátku století. Teprve poslední, nejrozsáhlejší speleopotápěčská akce v historii jeskynního potápění v Moravském krasu, završila průzkum proplaváním posledního sifonu. Trvala 20 hodin. Byla spojena s podrobnou dokumentací nově objevených prostor. Nejdelším jeskynním systémem v ČSR se honesí Amatérská jeskyně Moravského krasu o délce téměř 30 kilometrů.

Toliko prozatím stručná zpráva ČTK. Věříme, že na stránkách STALAGMITU přineseme o celé události již příště podrobnosti přímo od objevitelů - od členů ZO ČSS 6-01 a ZO ČSS 6-09.

-VR-

NĚKOLIK POZNÁMEK

NĚKOLIK POZNÁMEK K "ÚPLNÉ VÝROBNÍ DOKUMENTACI ZÁVESNÍHO VYHŘÍVANÉHO LŮZKA"

Ideový námět zpracovaný Pavlem Táslerem jest vskutku revoluční a jeho publikace formou dokumentace vydané UOK technickou je bezchyby přínosem pro českou speleologickou veřejnost. Bohužel však, podobně jako v případě jiných dokumentů vydaných UOK technickou nebyl před publikací formou úplné výrobní dokumentace podle této dokumentace vyroben žádný exemplář nezúčastněnou osobou. Kdyby se tak stalo, byly bychom ušetřeni improvizovaného odstranování drobných i podstatných nedostatků a proklínání autora, který si to nezaslouží.

Deset členů Speleologického klubu Praha, ZO ČSS 1-06 zhotovilo podle výše citované výrobní dokumentace závesná lůžka, která byla prakticky vyzkoušena v portálu jeskyně Nad Kačákem v Českém krasu při teplotě 0 - -4°C. Ze zkušenosti předaných výrobci bych rád upozornil na některé úpravy, jejich provedení se ukázalo být užitečné.

1) Polyamidový popruh je nezbytné prošít po celé délce lůžka. Ve 3 případech, kdy byl popruh připevněn dle dokumentace pouze v délce 7 cm na každé straně, došlo k vytřízení silonu a pádu ležícího.
2) Rozměry střihu uváděné v dokumentaci neodpovídají "průměrnému jeskynáři". Jistěže jest otázkou, co budeme považovat za průměrného jeskynáře. V každém případě však není na škodu, použijeme-li klíny látky vzniklé zúžením lehátka v nohách k rozšíření ramen jejich otočením a opětovným příslitím. Ve dvou případech, kdy tak nebylo učiněno, se jeskynář fyzicky vypracované postavy vůbec do lůžka nevešel.

3) Použijeme-li zip o délce 85 cm místo uváděného pětašedesáticentimetrového, zlepší se velmi podstatně nastupování do lehátka bez jakékoliv újmy na teplotní rovnováze. V jednom případě se jeskynáři fyzicky vypracované postavy nepodařilo do lehátka nastoupit.
4) Zdroj uvedený v dokumentaci nelze rozhodně považovat za jedině použitelný a jednoznačně nejlepší. Při zmíněné zkoušce (tedy za teplotních podmínek pro jeskyni velmi tvrdých) byly celkem zkoušeny tři druhy zdrojů. Jeden dle dokumentace s parafínovou náplní avšak s izolací molitanem místo karimatu a bez víčka, druhý používal acetylénového hořáku při mo upevněného na vyvíječ slovenské výroby užívaný OS SSS Zvolen a třetí zhotovený z komerčního plechového laboratorního lihového kahanu. Z hlediska výhřevnosti plamene vztaženého na jednotku hmotnosti užitého paliva lze uvedená paliva sestavit v řadu: parafín:lih:karbid v poměru cca 5:3:2. Vezmeme-li v úvahu hmotnost zdroje je nejvhodnější karbidka, kterou má jeskynář stejně při sobě a adaptér k použití do lehátka váží jen několik gramů. Hmotnost lihového kahanu je o málo menší ve srovnání s hmotností parafínového zdroje o tepelnou izolaci. Transport paliva je nejproblematictější u lihu, neboť jde o kapalinu na rozdíl od parafínu a karbida. Nebezpečí vznícení lehátka je ze stejných důvodů nejvyšší u lihu. Regulace výšky plamene a tedy intenzity topení je jednoznačně nejlepší u lihu, kde se reguluje nastavením výšky knoflu a zůstává stejná, dokud je k dispozici palivo. Nejproblematictější je v tomto případě karbidka, kde může dojít k zanesení trysky, případně celého zdroje nabobtnáním zvlhlého zreagované-

ho karbida, který bývá třeba při běžném užívání proklepat. Zplodiny hoření jsou zcela neškodné u lihu; u acetylénu a parafínu může dojít ke vzniku sazí a kouření zdroje. Nebezpečí otravy při zhasnutí plamene hrozí přirozeně jen u karbida. S acetylénovým ani lihovým zdrojem na rozdíl od parafínového není třeba před zažehnutím plamene provádět žádné přípravné práce. Při výše zmíněné zkoušce se ukázaly určité nedostatky parafínového zdroje. Vzhledem k nízké teplotě okolí a zřejmě nedostatečné izolaci došlo po dvakrát k zatuhnutí parafínu a zhasnutí plamene. Jeskynář byl nucen experiment přerušit a odebral se nočním vlakem do Prahy.
5) Perspektivně je uvažováno nad zlepšením využití tepla zdroje upravením rozvodu teplého vzduchu, což by mohlo vést k úplnému odstranění larisy pod zády.

Vzhledem k běžnému používání slovenských karbidek doporučujeme adaptovat vyvíječ vyříznutím závitu na vnější straně křídlovky. Pak stačí mít jednu keramickou trysku a jednu prevlečnou matici navíc (v nouzi lze použít přímo z Petzl - světla). Potom je karbidka použitelná jako zdroj. Pokud chce někdo používat jiný zdroj, není výše zmíněná úprava karbidky na škodu pro případ nouze. Dále doporučujeme provést při výrobě úpravy uvedené pod body 1, 2 a 3.

D. Havlíček
ZO ČSS 1-06

